

در چه مواردی نباید واکسیناسیون انجام شود یا با تغییرات انجام می شود؟

در اکثر موارد بیماری واکسیناسیون انجام می شود، مثلا شل بودن مدفوع یا سرماخوردگی معمولی نباید مانع از انجام ایمن سازی شود. برنامه ایمن سازی کودکان نارس ویا کم وزن نیز طبق جدول ایمن سازی عادی است و تجویز به موقع واکسنها توصیه می شود. ابتلا به سوء تغذیه نیز نه تنها مانعی برای ایمن سازی نیست بلکه ایمن سازی به موقع کودکان مبتلا به سوء تغذیه بیشتر توصیه می شود چرا که آنها را نسبت به بیمارهایی که بیشتر در معرض ابتلا به آنها هستند مقاوم می کند.

به جز :

- در مورد کودکان مبتلا به برخی شدید و یا ضایعات و عوارض مغزی و عصبی واکسیناسیون با احتیاط و با نظر پزشک کودکان انجام می گیرد.
- در کودکان تب دار یا ابتلا به بیماری های حاد شدید تا رفع تب و بیماری فقط تزریق واکسن سه گانه را به عقب می اندازند.
- به کودکان پس از سن شش سالگی و نوجوانان، اگر مایه کوبی نوام ضرورت یابد باید حتماً واکسن ویژه بزرگسالان تزریق شود. همچنین برای کودکانی که سابقه بیماریهای مزمن چرکی، ناراحتیهای عصبی، تشنج، ضایعات مغزی و یا سابقه خانوادگی بیماریهای عصبی را دارند واکسن سه گانه تجویز نمی شود.
- در اختلالات ایمنی ، چه اولیه و چه اکتسابی مثل لوسمی (سرطان خون) و غیره واکسنهای پروبیوتیک و واکسن سل (BCG) منع استعمال دارند.
- در افراد مبتلا به هموفیلی واکسن هپاتیت B با سرمی زیر جلد تزریق شود.

واکسن سه گانه: این واکسن با استفاده از باکتری کشته

شده سیاه سرفه و سموم باکتریهای دیفتری و کزاز ساخته می شود. دیفتری، کزاز و سیاه سرفه بیماری های خطرناکی هستند که می توانند موجب مرگ یا عوارض شدید شوند. که در عضله پا به صورت عمقی (معمولا پای چپ زده می شود) عارضه این واکسن معمولاً تب و بیقراری است که ممکن است تا چند روز ادامه یابد، در این صورت می توانید از باکتری و استامینوفن (تعداد قطرات استامینوفن = دو برابر وزن کودک هر ۶ ساعت داده شود.) برای کاهش تب در کودک استفاده کنید. اگر در محل تزریق ورم قرمزی و التهاب دیدید از کمپرس سرد (حوله سرد) استفاده کنید.

نکته: اگر بعد از تزریق، تب ۰.۵ درجه یا تشنج دیده شود حتماً آنرا در نوبت های بعدی متذکر شوید تا از واکسن دو گانه اطفال استفاده شود.

واکسن دو گانه اطفال: این واکسن شبیه به واکسن دوگانه بزرگسالان یعنی شل واکسن دیفتری و کزاز است و تنها فرق آن مقدار بیشتر واکسن دیفتری است.

واکسن MMR (سرخک، سرخچه، اوریون): بیماری های سرخک و سرخچه در دنیا باعث مرگ بسیاری از کودکان می شود. برای همین باید کودکانمان را در مقابل این بیماری ها ایمن کرد. این واکسن به صورت زیر جلد عمیق در بازوی کودک زده می شود. عوارض مختصری مثل درد ، قرمزی ریا، تب و علائم سرماخوردگی می تواند بعد از زدن واکسن دیده می شود.

واکسن B ت ز: این واکسن با استفاده از باکتری ضعیف

شده سل علیه این بیماری ساخته شده و به صورت زیر جلدی در ناحیه بازو در زمان تولد تزریق می شود. بهترین سن برای تقیح واکسن ب. ت. ژ بدو تولد است، معمولاً جای محل تزریق باقی می ماند و اگر دیده نشود لازم نیست تزریق تکرار شود. ممکن است جای واکسن به صورت یک جوش بر آمده شده و ممکن است از آن ترشح بیرون آید. این طبیعی است و به هیچ عنوان زخم را نکند و داخلش را تخلیه نکنید. زخم خود به خود بهبود می یابد. در بعضی از موارد تورم عقده های لنفاوی زیر بغل بعد از تزریق واکسن مشاهده می شود که معمولاً با گذشت زمان برطرف شده و نیاز به درمان خاصی ندارد.

قطره خوراکی فلج اطفال: فلج اطفال یک بیماری حاد

ویروسی است که می تواند منجر به فلج دائم دسته ای از عضلات بدن شود. برای جلوگیری از این بیماری ناتوان کننده و سخت، بهترین راه واکسیناسیون است. واکسن به صورت قطره خوراکی و با استفاده از ویروس ضعیف شده ساخته شده است. اگر کودک پس از این واکسن دچار اسهال شدیدی شد باید به اطلاع رساند تا یک نوبت دیگر از این واکسن به کودک داده شود.

واکسن هپاتیت B: این واکسن در بچه ها به صورت

عضلانی و در عضله پا می زنند. عوارض واکسن خیلی کم بوده شامل درد و قرمزی در ناحیه تزریق، سردرد مختصر و احساس کسالت است.

چه واکسنهایی و در چه زمانهایی باید برای کودک تزریق شود؟

برنامه واکسیناسیون کشوری ایران برای کودکان از بدو تولد بصورت زیر تعیین شده است:

زمان تجویز	بدو تولد	۲ ماهگی	۴ ماهگی	۶ ماهگی	یک سالگی	۱۸ ماهگی	۶ سالگی یا سن ورود به مدرسه
ب ت ز	✓						
قطره خوراکی فلج اطفال	✓	✓	✓	✓		✓	✓
هیپاتیت	✓	✓		✓			
سه گانه (سپاه سرفه)		✓	✓	✓		✓	✓
سه گانه (دیفتیری، کزاز، MMR)						✓	✓

چرا باید این همه واکسن به کودک بزنند؟

از تماشای منظره تزریق به فرزند برای تمام والدین ناخوشایند است. اما برنامه واکسیناسیون به منظور پیشگیری از بیماریهای خطرناک تهیه شده است و مهمترین بخش تامین سلامت کودک را تشکیل می دهد. بعضی از این بیماریها (نظیر فلج اطفال و دیفتیری) صد سال پیش از این بسیار شایع بودند ولی امروزه بعلت انجام واکسیناسیون بندرت دیده می شوند. مرکز مبارزه با بیماریها در هر کشور بسته به سطح ایمنی عمومی و بیماریهای خطرناک شایع برنامه واکسیناسیون خاصی را برای کودکان و بزرگسالان تنظیم می کند.

واکسن ها چگونه از بیماریها پیشگیری می کنند؟

واکسن ها از میکروب یا ویروس کشته شده و یا ضعیف شده که عوامل بیماریهای خاص هستند ساخته شده اند. با تزریق واکسن سیستم ایمنی تحت حمله این میکروب ها و یا ویروس ها قرار می گیرد و در نتیجه تشویق آنتی بادی ها یا پادتن ها در بدن بالا می رود. این آنتی بادی ها در بدن کودک فعال باقی می مانند و در صورتیکه بدن با بیماری واقعی مواجه شود آن را در مقابل آن ویروس یا میکروب محافظت می کنند. بعنوان مثال اگر سپاه سرفه در منطقه شما شایع شود احتمال ابتلا کودک شما که واکسینه شده است به مراتب کمتر از کودکی است که واکسینه نشده است.

واکسیناسیون: آنچه لازم است بدانید

تهیه کننده: معصومه سروری
دانشجوی پرستاری ناپهوسته ترم ۴

کارت مراقبت کودک چیست و استفاده از آن در واکسیناسیون چه کمکی می کند؟

در ایران هر کودکی یک کارت مخصوص مراقبت کودک دارد که در آن جدول واکسیناسیون، تغذیه و پایش رشد در نظر گرفته شده است. کودک شما باید حتما این کارت را دارد و اگر اینطور نیست بهتر است در اولین فرصت به یکی از مراکز بهداشتی و درمانی در محدوده محل زندگی خود مراجعه نمائید و برای وی پرونده تشکیل داده و کارت مراقبت کودک را دریافت نمائید.